

---

# Vzpomínka na Vladimíra Nálevku

---

## Vzpomínka na Vladimíra Nálevku



11.6.2010, 18:10, pořad: Názory a argumenty

Jan FINGERLAND, moderátor

-----

Poslední dny byly poznamenány odchodem několika významných Čechů, jako byl Ota Rambousek, Ladislav Smoljak a také Vladimír Nálevka, přední český historik. Za jeho profesionální i životní poutí se ohlíží Karel Hvížďala.

Karel HVÍŽĎALA, redaktor

-----

Profesor Vladimír Nálevka, přední odborník na světové dějiny 20. století, zemřel v neděli 6. června 2010 ve věku devětašedesáti let, tedy ve stejný den, kdy nás opustil herec a dramatik Ladislav Smoljak. Protože popularita Smoljaka tuto událost trochu odsunula do pozadí, rád bych se osobnosti tohoto významného historika, který spolupracoval i s naší stanicí, rád vrátil. Vladimír Nálevka se narodil 21. února 1941 v Pardubicích. Vystudoval Filozofickou fakultu Univerzity Karlovy v Praze, na které po absolvování zůstal jako odborný asistent. V období normalizace musel fakultu, jako řada dalších čestných lidí, opustit a vrátil se tam opět po roce 1989. Působil jako zástupce ředitele Ústavu světových dějin a vedoucí Semináře nejnovějších dějin. Zabýval se především dějinami španělsky mluvících zemí, dějinami 2. světové války a dějinami studené války, ale každé téma uměl přiřadit do nečekaných a širokých kontextů. Byl autorem téměř dvou desítek knižních titulů, z poslední doby například „Horká krize studené války“, „Stalinova hra o zemi jitrní svěžesti“ o válce v Koreji či „Fidel Castro, Caudillo 20. století“. Publikoval také řadu historických studií a článků, byl autorem či spoluautorem rozhlasových a televizních scénářů. Působil jako hostující profesor na univerzitách ve Španělsku, v Argentině a v Kanadě. Většina lidí ho asi znala hlavně z rozhlasu a televize, kde byl častým hostem. Nezabýval se jen světovými dějinami, vždy ho zajímala i takzvaná „česká otázka,“ kterou na svých přednáškách zařazoval do širšího kontextu střední Evropy. Tahle část Evropy pro něj vždy byla nedílným komplexem gotiky, renesance a baroka, tím zřejmě naznačoval, že národnostní problémy, či jak my dnes říkáme národní zájmy, nejsou v tomto regionu ty nejhlubinnější a nejpodstatnější. Proto také často i připomínal, že obsahové jádro pojmu národ se měnilo v čase, že jde o proměnlivou historickou kategorii. I v raném středověku, jak říkával, existoval princip kolektivní a skupinové identity a jejími hodnotami a vzory chování, vírou a identifikací s obcí, ale teprve překonání komunikační uzavřenosti vytvořilo předpoklady pro formování širších identit, tedy zemského patriotismu. Tato zásada platí dodnes, což ukazují důsledky zrušení hranic v Evropské unii. Ale vraťme se do středověku a na prah novověku a připomeňme, že tehdy se do národa, jak profesor Nálevka často připomínal, zahrnovali pouze příslušníci mocenské elity, kteří se aktivně podíleli na politickém rozhodování. V období panovnického absolutismu se pod pojmem národa rozuměli všichni obyvatelé bez rozdílu etnické příslušnosti. Až v osvícenské epoše se pojetí národa diferencovalo. Zatímco v západní Evropě se prosadilo ztotožnění národa s příslušníky státu, tedy s jeho občany, ve střední a jihovýchodní Evropě se prosadilo pojetí národa jako příslušníků společenské skupiny definované společnou etnickou příslušností a společným jazykem. Prosadilo se tedy takzvané Herderovo pojetí národa proti Bolzanovu pojetí a nacionalismus se stal určujícím znakem všech pospolitostí na východ od Rýna. Profesor Nálevka vlastně nepřímo, ale soustavně ukazoval na kořeny neshod některých našich politiků s Evropskou unií, kteří i dnes, kdy už pominuly komunikační zábrany železné opony i státních hranic, a umožňují nám, či spíše nabízejí zformovat si jinou identitu, trvají na principech von Herdera, které formuloval v XVIII. století. Profesor Vladimír Nálevka byl Evropan, a tak na něj budeme asi dlouho vzpomínat, protože artikuloval s předstihem problémy, s kterými se budeme ještě nějaký čas potýkat.

Jan FINGERLAND, moderátor

-----

Na Čecha a Evropana Vladimíra Nálevku vzpomínal Karel Hvížďala. A tím končí i dnešní vydání pořadu Názory a argumenty, který jste poslouchali na vlnách Českého rozhlasu 6. Z režie se s vámi loučí Hana Vohryzková, od mixážního pultu Markéta Bydžovská a od mikrofonu Jan Fingerland. Děkujeme za pozornost a těšíme se na slyšenou zase zítra.

